

Slovenska zveza na Švedskem
Slovenska riksförbundet i Sverige

Letnik/Årgång 23, Št./Nr 86
ISSN-2000-2173

Slovensko GLASILO

Slovenska BLADET

POMLAD/VÅR 2024

Slovensko GLASILO / Slovenska BLADET
Marec 2024, Št./Nr 85, Letnik/Årgång 23

Izdajatelj/Utgivare:

Slovenska zveza na Švedskem / Svenska riksförbundet i Sverige, PG:72 18 77-9
Finančna podpora: Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu; članarina SZ

Naslovnica/omslag David Taljat

Zadnja stran/sista sidan: David Taljat

Glavni in odgovorni urednici/ huvudredaktörer:

Danni Strazar, Suzana Macuh

Oblikovalka & slov. lektura / Teknisk redaktör:

Danni Strazar

Naslovi & lektura šved. besedil / Adresshantering:

Suzana Macuh

Naslov uredništva / Redaktionsadress:

Slovenska riksförbundet i Sverige, Box 145, 731 23 Köping

E-naslov/E-post:

slovenskoglasilo@gmail.com

Slovensko GLASILO (2002) izhaja 4x letno v 580 izvodih

Svoje prispevke pošljite na zgornji naslov do 28. maja 2024!

Skicka era bidrag till Slovenska BLADET senast den 28 maj 2024, adressen ovan!

Za vsebino objavljenih člankov so odgovorni avtorji. Pisma društev, ki niso člani Slovenske zveze, in oglase posameznikov objavljamo le, če je v glasilu dovolj prostora.

PRESEDNIK IMA BESEDO

Spoštovani člani Slovenske zveze, znova smo vstopili v novo leto. Želim vam, da naj bo res srečno in uspešno, imejmo upanje in pričakovanje, da bo leto res boljše prav na vseh področjih. Vse preveč nas obdajajo neprijetne in skrb vzbujajoče novice, iz dneva v dan slišimo in vidimo grozeča dejstva. Človek bi zelo rad skočil na pomoč, če bi to bilo enostavno, kar pa seveda ni. Imejmo v mislih vse in vsakogar, ki trpi zaradi teh groznic in nesmiselnih dejanj v današnjem času.

Spoštovani člani Slovenske zveze, dragi bralci Slovenskega glasila, želim vam res uspešno predvsem pa zdravo leto, v katerega smo zakorakali slabimi tremi meseci. Ob tej priložnosti želim izreči nekaj lepih besed in misli, ki nas povezujejo in vodijo k druženju v okviru družine znancev in prijateljev, prav tako tudi društev in seveda tudi v okviru Slovenske zveze.

Kot predsednik te organizacije nosim v sebi veliko željo upanje ter optimizem, da bo delo in ustvarjanje najlepše potekalo v medsebojnem spoštovanju ter v lepem sodelovanju nas vseh delovnih in odgovornih članov Slovenske zveze. Na tem mestu vabim vsa društva, še posebej mlajšo generacijo, da se nam pridružijo ob načrtovanih dogodkih in raznih srečanj slovenskih rojakov na Švedskem.

Spoštovani vodilni in odgovorni v društvih, s prošnjo se obračam prav na vas, da storite vse po svojih močeh, da privabite mlajše rojake v delovanje vašega društva, in potem bo lažje tudi pridobiti nove delovne in ustvarjalne člane v delovanje društev in seveda tudi v organizacijo Slovenske zveze. Vsi vidimo, kako nas čas zapušča, vsak dan smo starejši, morda premalokrat pomislimo, da je treba stvari in dejanja obnavljati in jih postavljati na trdna tla. Mnogo besed je treba spregovoriti, velikokrat je tudi treba kaj potrpeti, še večkrat pa kaj narediti, pa vendar se na koncu vse večkrat dobro obrestuje in tudi dobro konča.

Pred nami so letni občni zbori, ki se bodo izpeljali v društvih. Ob tej priliki zaželim vsem uspešno delo in pravilne odločitve. Tudi v organizaciji Slovenske zveze bomo izpeljali občni zbor slovenskih društev 23. marca 2024 v prostorih Sensusa, Södra Vallgatan 5 211 40 Malmö že zgodaj dopoldne,

kajti popoldne gremo vsi skupaj na praznovanje dvojne petdesete obletnice društev Planika Malmö in KD Slovenija Olofström. Ob tej priliki velja povabiti vsem slovenskim društvom, da si načrtujejo ta dan in se nam pridružijo.

Delo Slovenske zveze v prihodnosti bo potekalo tako, kot smo že vsi člani vajeni, skupaj z upravnim odborom bom skrbno obveščal vse Slovenske rojake zveze o delovanju in vseh novosti, ki nastajajo skozi leto.

Spoštovani člani, pri vsem vam želim lepo počutje ter mirno in brezskrbno življenje.

Ob tej priliki pa seveda želim vam, drage žene dame in dekleta, vse najboljše ob minulem prazniku Dneva žena, in prav tako vse lepo ob materinskem dnevu. Uživajte!

Načrt aktivnosti Slovenske Zveze.

- 1) Mesec marec: Občni zbor Slovenske zveze
- 2) Maj: Tradicionalno romanje v Vadsteno, društva poskrbijo za avtobusne prevoze, hkrati je to lepa priložnost za srečanje mlajše generacije.

Alojz Macub

Predsednik SZ

Ordförande Svenska riksförbundet

e-pošta: slovenska.riksforbundet@gmail.com

Spoštovani člani Slovenske zveze!

Vse lepo vam želim za lepe velikonočne praznike, naj vam prinesejo notranji mir, v srcu pa srečo in zdravje.

SLOVENSKI DOM GÖTEBORG

Novice iz Göteborga

Sedaj se že pozna, da so dnevi malo daljši, saj zjutraj nastopi prej dan in je zvečer dlje svetlo. Zima se nikakor noče posloviti, sneg, ki je skopnel in je na površino prišlo vse umazano, smeti in živalski iztrebki. Je pa bilo lažje hoditi, pa glej veselje, ki bi trajalo, spet so se pojavile snežinke, temperatura pod ničlo in zima se nadaljuje. Ponedeljek 12. februarja je bil še posebej slab dan: Poledica, pomrznjen dež in pozivi po radijskem sprejemniku, da naj ljudje ne hodijo ljudje. Sama sem morala v pralnico in sem hodila kot po jajcih. Na čevlje sem si namestila kar posebne dereze, da bi bila varnejša. No, kot da to ne bi bilo dovolj, je v Lisebergu (igralni in vozni park) ob 10. uri dopoldne izbruhnil požar z visokimi plameni in črnim dimom, ki ga je bilo mogoče videti po velikem delu Göteborga. Zagorelo je v vodnem parku, v zaključnih delih, kjer se je vnela plastika. Konec aprila naj bi ta del imel otvoritev. Gasilci so poskušali pogasiti vodni park Oceana. 13 ljudi je bilo lažje poškodovanih in ena oseba je žal preminula, nastala pa je tudi velika materialna škoda. Promet od ulice Korsvägen do Liseberg Södra je zaprt za ves promet, veliko jih mora voziti daleč naokrog, da pridejo do doma.

Dogajale so se nepričakovane stvari in na urgenci v Mölndalu je bilo kar nekaj poškodovanih zaradi poledice, z zlomljenimi nogami in rokami in drugimi poškodbami. Vse na en dan, malo, a veliko.

V društvu Slovenski dom smo imeli 24. februarja občni zbor. Srečali smo se in se pogovorili o nadaljnjem delu in izbrali novega predsednika. Občni zbor je soglasno izbral Marijo Kolar za novo predsednico. Težko bo nadomestiti Jožeta, ki nas je tako nenadoma zapustil. Ljubljeni in nepozabljeni dragi Jože in njegova harmonika.

V mesecu maju pripravljamo izlet, takrat je že lahko toplo in upokojenci običajno še ne odidejo v Slovenijo. Tudi 50-letnica Planike bo konec marca v Malmöju.

Mogoče se bo uredilo tudi s švedsko železnico, SJ, da bodo našli strojevodje in vagone in da bo vse delovalo. Lani decembra sem uro in pol čakala na železniški postaji v Stockholmu, da so popravili napako na kretnicah in

smo se odpeljali za Göteborg. Sedaj, ko sva se nameravali z vlakom peljati v Malmö, so odpovedali ravno to potovanje, ker že vnaprej vedo, da konec marca ne bodo imeli razpoložljivih vlakov. Pred nekaj dnevi se je direktorica opravičila za vse tegobe, ki so jih potniki doživeli zaradi odpovedanih voženj. Včasih smo res brez moči, če nam jo zagode vreme ali kaj drugega.

Tudi naši slavljenici so si morda kaj zaželeli in upam, da se jim želje uresničijo.

Naši jubilanti

Januar: Marija Medica, 85 let
 Februar: Gabriella Tomazic, 50 let
 Marec: Stanni Ratajc, 60 let
 April: Ana Senica, 85 let

*Hitro dnevi hitijo, drug za drugim se vrstijo
 in prišel je ta dan, ko vi praznujete svoj rojstni dan.
 Zato najlepše voščilo naj Vam velja, ni veliko, je pa od srca.
 Veliko zdravja, sreča, ljubezen in smeh
 naj spremljajo Vas na vseh poteh.*

Lepo praznujte, nagnite kozarce in nazdravite. **Čestitke slavlencem.**

Vedno več nas je, ki smo ostali sami in brez dolgoletnih partnerjev, toda življenje mora naprej, Včasih so težki dnevi, žalost je prisotna in spomini težijo srce. Obiski na grobu ali v spominskem vrtu (minneslund), prižgana sveča, šopek cvetja – vse to je del izkazane ljubezni do moža, žene ali prijatelja. Tisti, ki nimajo obveznosti v društvih, cerkvi ali kje drugje, so še bolj osamljeni, posedajo doma in se smilijo sami sebi. **Zakaj je to potrebno?** Pridite v cerkev, društvo na občni zbor, ali pa se zberite in sprehodite po parku ter sprehod zaključite s srečanjem ob kavi.

V februarju smo se neki petek zbrali na Backplanu v restavraciji Kol-Grill, uživali ob dobrem kosilu ob prijetnem klepetu in smehu. Saj ni mišljeno, da bi morali po nepotrebem zapravljati, le enkrat na mesec se bomo

zbrali in to naj bi postalo tradicionalno. Lahko mi verjamete, da se še zdaj, ko pisem te novice, smehljam ob misli na to, kako smo se imeli lepo.

Tretjo nedeljo v marcu mesecu nas bosta obiskala Karolina in Lasse iz Jönköpinga in bomo gledali diapozitive z lanskega potepanja pohodnikov v Sloveniji. Vedno je prijetno, kadar se zberemo v dvorani Astridsalen in prisluhnemo pripovedi, kaj so doživeli na pohodu.

Želimo Vam Blagoslova ob Veliki noči, odlično potico, pisane pirhe in vse kar spada k taksnemu prazniku.

Obenem pa ne pozabite na prijatelje ali znance, ki so sami doma, obiščite jih in poklepetajte z njimi.

Marija Kolar
za Slovenski dom

SLOVENSKO DRUŠTVO SIMON GREGORČIČ, KÖPING

Srečno predvsem pa zdravo novo leto 2024

Špoštovani člani slovenskega društva »Simon Gregorčič, Köping«. Zopet se je poslovilo še eno leto, ta zlati čas mine res vsem teče prehitro, ne morem dojeti, da smo že v tretjem mesecu tega leta, in še malo pa tudi tega meseca več ne bo. In kot po navadi bo treba pohiteti, da mi bo uspelo uresničiti vse načrtane cilje. Življenje članov društva Simon Gregorčič iz Köpinga poteka, ki smo navajeni. Tako smo že na prvem sestanku upravnega odbora sklenili in potrdili plan dela za leto, ki je pred nami. Ni kakšne bistveno velike spremembe od prejšnjega leta, kar pa novega, bomo vsekakor izpeljali s skupnimi močmi v dobro vseh članov društva Simon Gregorčič. Pred seboj imamo v načrtu izpeljati občni zbor društva »Simon Gregorčič«, hkrati pa bomo tudi počastili drage žene, mamice in dekleta za praznični Dan žena. Seveda pa vas že sedaj obveščam za lep tradicionalni binkoštni praznik, namreč romanje v Vadsteno. Vse bo urejeno in pripravljeno tudi mini avtobus je že rezerviran, da se bomo lahko podali na božjo romarsko pot za Binkoštni praznik. (Glej načrt dela društva za leto 2024)

Želim si, da bi leto, v katero smo stopili, bilo res uspešno na vsem področju, pri vseh dejavnosti, bogato z zdravjem, in naj bo leto brez velike spremembe v celotni družbi. Vsi skupaj hrepenimo po zdravju in seveda v teh časih tudi po miru med ljudmi na tem svetu.

V preteklem letu je bilo izvedenih mnogo lepih nepozabnih dogodkov, naj se tako odvija tudi v letu, v katero smo krepko zakorakali. Leto je namenjeno druženju in veselju v društvenih prostorih tudi v tem letu, ki smo ga pravkar začeli. Želim si, da se ob sobotah dobimo v čim večjem številu, pridite na pogovor ob kavici. Poskrbimo za dobro voljo nas vseh, vsako soboto je tudi možnost za igranje kart. Naj bo obilo medsebojnih srečanj v društvenih prostorih ki jih imamo na razpolago, obdržimo to kar imamo in tako bo tudi prav za vse skupaj.

Alojz Macub
Predsednik društva Simon Gregorčič
Ordförande Svenska föreningen Köping

Načrt dela slovenskega društva Simon Gregorčič iz Köpinga v letu 2024

Verksamhetsplan för Svenska föreningen i Köping för år 2024

Mån/ Mes	SLOVENSKO	SVENSKA
Jan	Družabni večeri ob sobotah	Trivselkvällar på lördagar
Feb	Valentinovo / 10. 2. 2024 / Prešernov dan	Alla hjärtans dag / 2024-02-10
Mar	Dan žena / 9. 3. 2024	Internationella kvinnodagen /2024-03-09
Apr	Družabni večeri ob sobotah	Trivselkvällar på lördagar
Maj	Romanje v Vadsteno / 18. 5. 2024	Resa till Vadstena / 2024-05-18
Jun	Praznovanje solsticija (midsommar)/ 21. 6. 2024 Dan državnosti / 25. 6. 2024	Midsommarfirande / 2024-06-21 Nationaldagen / 2024-06-25
Julij- Sep	Delo društva po dogovoru	Aktivteter i föreningen enligt överenskomelse
Avg	Srečanje vseh generacij / v avgustu 2024	Slovensk träff för alla generatio- ner / 2024 Augusti
Okt	Vsi sveti / 2. 11. 2024	Allahelgona helg / 2024-11-02
Nov	Družabni večeri ob sobotah	Trivselkvällar på lördagar
Dec	Sv. Miklavž, / 7. 12. 2024 Silvestrovanje / 31. 1. 2024	Sankt Nicolaus / 2024-12-07 Nyårsfirande / 2024-12-31
	V septembru in oktobru je tudi čas za nabiranje gob. Dobivamo se tudi ta- krat in skupaj preživimo lepe trenutke v gozdovih.	I september och oktober plockar vi svamp och umgås ute i naturen.
	Želim veliko veselja in uspeha pri delu!	Jag önskar många trevliga stunder samt ett stort deltagande på alla aktiviteter !

Obvestilo / Meddelande

**Obletnice slovenskih društev: 50. obletnica društva Planika iz
Malmö in KD Slovenija, Olofström**
Femtioårsjubileum i föreningen Planika Malmö och KD Slovenija
Olofstöm

Konzularni dan 12. aprila 2024 v Stockholmu.
Den 12 april är slovenska ambassaden tillgänglig i Stockholm.

Alojz Macuh
Predsednik društva / ordförande

Spoštovani člani društva!

*Vsem skupaj želim res lepe, razpoložene
in vesele velikonočne praznike!
Glad påsk till er alla!*

Iz vsega srca vam želim vse lepo ob prihajajočih praznikih, vsem članom in vsem vašim v družinah pa lepe in doživete velikonočne praznike. Naj bo to čas pristnega veselja, tkanja toplih spominov ter prijetnega druženja z najdražjimi.

Čestitke vsem ženam!

S šopkom rož res ne moremo zgrešiti za noben praznik. Pred kratkim so naše žene praznovale dan žena, zato jim želim vse najboljše za minuli praznik.

Čestitke vsem članom društva "Simon Gregorčič"

Spoštovani vsi člani, ki ste imeli rojstni dan v tem obobju. V tej številki Slovenskega glasila vam čestitam za svoj osebni praznik, še posebej vsem tistim, ki ste zabeležili okrogli jubilej.

Spoštovani Anton Breznik, naj ti bo ta jubilejni rojstni dan vesel in razigran, naj sreča, radost in veselje te spremljajo vse življenje, Vse najboljše za osebni jubilejni praznik ti želimo člani in prijatelji društva "Simon Gregorčič Köping"

Anton, många och varma lyckönskningar till dig och stort grattis på din födelsedag önskar vi i slovenska föreningen.

Alojz Macuh

Predsednik društva Simon Gregorčič
Ordförande Slovenska föreningen Köping
e-pošta: aa.macuh@gmail.com

ORFEUM - LANDSKRONA SPD ORFEUM

V decembrskem dopisu smo omenili božični koncert 10. decembra, ki se je odvijal pod pokroviteljstvom veleposlanika RS za Nordijske države, g. Mihaela Zupančiča s soprogo Andreo Zupančič. Na koncertu je nastopila mezzosopranistka in flvtistka Rebeka Hren Dragolič iz Slovenije, ki pa je na tem koncertu združila moči tudi z Uršo Bonnevier (klavir), Jakobom Bonnevierjem (violončelo), Danni Stražar (kitara), pevsko pa so se združili v tercetu z mezzosopranistko Klementino Savnik in njenim možem Sebastjanom Savnikom, ki vsi živijo na Švedskem.

Glasbeni program je bil božični, skladbe pa so bile odpete v slovenskem jeziku. Na koncu koncerta je otroke obiskal tudi (slovensko govoreči) Miklavž. Dve pesmi so odpeli tudi otroci, ki v Stockholmu obiskujejo dopolnilni pouk slovenščine, na kitari pa jih je spremljala njihova učiteljica Danni Stražar.

Koncertu je sledilo izjemno prijetno druženje ob slovenski potici, piškotih, slovenskem vinu in kavici.

Hvala tudi vsem pridnim rokam slovenskega društva Orfeum, ki so priskočile na pomoč pri pripravi zakuske in dvorane.

Letos za 8. februar nismo pripravili posebnega koncerta, smo pa na You-Tubu objavili izjemen koncert, ki smo ga imeli na lanski Prešernov dan. Prisluhnite mu lahko na: <https://youtu.be/Sr9EvWom6xk>. Po dolgem času smo 11. februarja organizirali pustovanje za najmlajše. Večinoma so se ga udeležili otroci, ki obiskujejo dopolnilni pouk slovenščine, morda se nam jih drugo leto več pridruži. Zaplesali smo in se pogostili z odličnimi krofi (polnjenimi z marmelado, se razume).

Na začetku marca je potekal občni zbor našega društva in upravni odbor se je tokrat prenovil z novimi močmi iz vseh koncev Švedske, saj delujemo tako v Stockholmu kot na jugu Švedske. Svoje člane bomo redno obveščali (elektronsko) o novih dejavnostih in srečanjih. Idej je veliko in nekaj stvari se bo zgodilo že do poletja, veliko pa jeseni.

SKD Planika – Malmö; 1974 – 2024 – pomlad, 2024

V soboto, 10. februarja, je imela Planika občni zbor. Bil je 51. po vrsti. Društvo je bilo ustanovljeno aprila leta 1974 in bo čez dva meseca praznovalo 50 let obstoja. V vseh letih je društvo imelo nešteto prireditev, vendar vselej ni šlo vse gladko, za razliko od drugih slovenskih klubov na Švedskem pa ni nikoli razpadlo. Kako bo v prihodnje, ni mogoče reči. Zadnji občni zbor je odločil, da bo društvo obdržalo svoj današnji lokal do konca leta 2024. Kje se bodo člani sestajali po tem datumu, še ni odločeno. Zadnji dve leti in pol, ko je bila Planika zaprta, se je spremenila članska struktura. Slovenci, ki so prišli na Švedsko v 1950, 60-ih in 70-ih letih prejšnjega stoletja, so danes v letih, pestijo jih bolezni, mnogih pa tudi ni več med nami. Mlajše generacije ne čutijo močne pripadnosti domovini svojih staršev. Spodaj je nov upravni odbor:

Predsednik Rudolf Belec
 Podpreds. Natali Krumpačnik
 Blagajnik Diana Krumpačnik
 Tajnik Mira Dekanič

Člani UO: Suzana Seč, Don Sevčuk, Alexandra Križ, Tanja Stare, Aleksander Mladenovič. **Nadzorni odbor:** Dennis Belec, Jonni Silič.

50. obletnico bomo praznovali v **soboto, 23. marca 2024**. Tudi tokrat pridejo glasbeniki iz Slovenije, in sicer ansambel Zadetek, ki je pri nas pred davnimi leti že gostoval. Takrat so se dobro odrezali, zato upajmo, da bo tudi tokrat tako. Prireditev bo potekala blizu morja na naslovu:

Restaurang Hamn+Peppar Kinagatan 7, 211 20 Malmö.

Rezervirajte si mesto najpozneje do 15. marca 2014 pri Natali Silič, telefon 0709 39 51 34. Vstopnina in konzumacija z večerjo znaša 300, samo vstopnina brez hrane pa 200 kron. Zagotovite si mesto, dokler je še prostor.

SKD SLOVENIJA OLOFSTRÖM

V kulturnem društvu Slovenija v Olofströmu smo v soboto 9. decembra imeli božično praznovanje. Organizirali smo vsakoletni božični in zimski večer, ki se ga je udeležilo precej članov. Smo pa pogrešali otroke, le Alma je prišla z mamicco in s starimi starši. Toda odrasli so prišli od blizu in daleč in se udeležili vsakoletne božične večerje (julbord). Po večerji smo se veselili in skupaj zapeli ob zvokih harmonike našega Viktorja Semprimožnika. Bilo je lepo in veselo, naš predsednik nas je lepo obaril z lepo dobrodošlico. Hvala, Miran. Na dan starega leta smo imeli sveto mašo. Zbrali smo se v društvenih prostorih in nato pojedli kosilo. Kar dolgo smo posedeli in z veseljem se razšli ter si medsebojno zaželeli srečno novo leto 2024. Hvala našemu župniku Zvonetu.

SLOVENSKO DRUŠTVO STOCKHOLM

Roke gor, če ne, streljam

V začetku decembra smo se člani Slovenskega društva v Stockholmu zbrali v Laserdome na Kungsholmnu na strelskem obračunu. Modri smo streljali na rdeče, pošteno smo se prepotili in se po odlični igri o taktiki pogovorili še ob pijači. Rdeča ekipa je tokrat premagala modro, vendar bo naslednjič obratno - modri že treniramo!

Obisk božičnega sejma

Sredi decembra smo člani društva skupaj z lokalnim odborom društva VTIS Skandinavija obiskali božični sejem na Skeppsholmnu. Oči smo si napasli ob pestri ponudbi raznovrstnih izdelkov, se pogostili z domačim pecivom, po sprehodu v hladnem vremenu pa smo si privoščili še malo jedalce in pijače v Narodni galeriji na drugi strani mostu.

Občni zbor s kulturnim programom

V nedeljo, 10. marca, je imelo naše društvo občni zbor s kulturnim programom pevskega zbora Triglav in plesnega projekta Babice. V letnem načrtu društva imamo med drugim bowling, badminton, laser tag, obisk otroške igralnice, organizacijo prevoza v Vadsteno, obisk dvorca Skokloster, piknik, martinovanje in pa znova obisk božičnega sejma. Seveda pa tudi pevske vaje zbora Triglav. Zaradi selitve nekaterih članov imamo spremembo v sestavi upravnega odbora, podrobnosti preberite na naši spletni strani.

SKM

Vadstena 50 let: 1974–2024**Binkoštna sobota, 18. maj 2024***Slovesno bogoslužje ob 12. uri pri sestrah**bo s somaševalci vodil škof msgr. Anton Jamnik.**Pri sv. maši bodo prepevali člani VS Cantate Domino.**Ansambel Javor bo poskrbel za slovensko vzdušje.**Misijski pastoralni svet in pomočniki iz Göteborga, iz Köpinga in od drugod bodo poskrbeli za prijetno počutje kar se tiče hrane in pijače.**Slovenska zveza, vsa slovenska društva in posamezniki,**vabljeni na zlati jubilej vaših vseslovenskih romanj in srečanj v Vadsteni!***Velikonočno voščilo rojakom na Švedskem**

Kje so časi, ko smo g. Jožef Drolc, za njim pa tudi jaz s pomočjo naše novinarke, zdaj že pokojne Jasne Carlen, pripravljali voščila rojakom za božič in za Veliko noč na švedskem radiu. Kjer so zazvenele liturgičnemu času primerne slovenske pesmi, ki smo jih skupaj posnemali z vinilnih plošč, kjer je še včasih tudi hrščalo, ampak smo bili ponosni, da je slovenska božična ali velikonočna pesem obiskala slovenske domove na Švedskem in jih naredila še bolj praznične. V teh letih, kar obstaja Slovenska katoliška misija Göteborg na Švedskem, se je marsikaj spremenilo.

Jezus reče Marti in danes govori nam: »Jaz sem vstajenje in življenje. Kdor veruje v mene, bo živel, tudi če umrje; 26 in kdor koli živi in veruje v mene, vekomaj ne bo umrl. Veruješ to?« 27 »Dà, Gospod,« mu reče: »jaz verujem, da si ti Kristus, božji Sin, ki mora priti na svet.«

Dragi rojaki, praznujmo praznik zmage Življenja in dan Vstajenja. Očistimo svoja srca starega kvasa in bodimo opresno testo.

Veselo Alelujo voščim!

Vaš Zvonko Podvinski

KULTURA/KULTUR

Jože Plečnik

Minns ni när Slovenien på 1990-talet fick sin egen valuta, tolar? Minns ni också hur de fina sedlarna då såg ut? Och kommer ni ihåg vem mannen i den karakteristiska hatten var, han som – med all rätt – fick äran att pryda 500-tolar-sedeln?

En sådan sedel har jag på väggen hemma hos mig, inom glas och ram. För det är ju på väggen man brukar ha sina idolporträtt hängande, inte sant?

Jože Plečnik. En av många fascinerande arkitekter som verkade i Europa under tidigt 1900-tal. Och med en alldeles egen stil, som inte är lätt att beskriva – den ska helt enkelt betraktas.

Under 1990-talet kom jag att vistas några längre perioder i Ljubljana, efter att tidigare bara ha besökt staden under korta dagsbesök. Och under de veckor och månader jag verkligen fick känna mig som en Ljubljančan och vandrade kors och tvärs på stans gator så insåg jag snart hur annorlunda dagens Ljubljana hade sett ut utan Plečniks verk.

Tromostovje och marknadshallarna är väl det de flesta ser, när de strövar längs Ljubljanica. Och båda de verken är sannerligen värda att beskåda, även i sina detaljer. Men Plečniks spår hittar man också på många andra ställen i och nära Ljubljana. Liksom spridda över hela Slovenien. Liksom på borgen Hradschin i Prag. Liksom i Wien, den stad som i Plečniks ungdom också var huvudstad i den dubbelmonarki, där dagens Slovenien ingick, och den stad där han som så många andra unga arkitekter studerade under den sedermera berömde Otto Wagner.

En del av Plečniks verk innehåller så otroligt många finesser och detaljer att man knappast kan ta in allt vid första besöket på platsen. En av dessa byggnader är kyrkan Sveti Mihael na Barju, som man hittar i Črna vas strax utanför Ljubljana. En osannolik skapelse i sig och ännu mera osannolik om man betänker att det rör sig om en kyrka. Exteriören skulle kunna vara en del av en borganläggning eller stadsmur och interiören fick mig att dra efter andan. Visst fanns där det man förväntar sig i ett katolskt kyrkorum men

samtidigt gav det mig en känsla av att jag befann mig ombord på ett skepp, byggt i rejälaste trä. Ett besök rekommenderas varmt.

Befinner man sig i Ljubljana och vill veta lite mera om den man som skapat allt detta och samtidigt få en inblick i hur han levde, så lämna då de överfyllda caféerna längs Ljubljanica och vandra genom kvarteren i Krakovo och längs det lilla vattendraget Gradaščica, biflod till Ljubljanica, och vidare in i stadsdelen Trnovo.

Krakovo är i sig en liten sevärd pärla, med sina smala gator, låga hus och prunkande trädgårdar. Och det lugn som vilar här bryr sig inte det minsta om turistturbulensen som vi lämnat bakom oss bara några hundra meter tidigare. Dessa kvarter beboddes förr av fiskare och deras familjer och långt fram i vår tid odlades här en hel del grönsaker, som sedan såldes på Ljubljanans centrala salutorg, Tržnica. Fortfarande kan man beskåda välskötta salladstäppor och färgglada blomsterodlingar.

Kasta också gärna en blick på de stenlagda slänterna längs Gradaščicas stränder, med sina breda trappstegsaktiga platser, där kvarterens kvinnor förr tvättade hushållens textilier. Om ni nu gissar att även dessa stränder är formade av Plečnik, så gissar ni alldeles rätt.

Korsa sedan Gradaščica via Trnovski most, även den bron är en av hans skapelser. Promenera några hundratal meter till, förbi den praktfulla kyrkan i brons förlängning, och där på Krunova ulica står ni framför det hus Plečnik skapade åt sig själv, idag förtjänstfullt kompletterat med en museidel som skildrar hans liv och verk. Och där man även kan ta del av de idéer som aldrig hann bli verklighet.

Tillsammans med en guide kan man även vandra runt i det hem han inredde åt sig själv. Och i arbetsrummet, i den inglasade vinterverandan och i trädgården utanför fundera både på vad Jože Plečnik betytt för Ljubljanans stadsbild och hur viktiga goda arkitekter med visioner och fantasi är, för att de stadsmiljöer vi vistas i ska kännas välkomnande och vackra.

Så käre Jože – din femhundra år får även fortsättningsvis utgöra en prydning på min idolvägg.

Adrian Johansson

Jože Plečnik

Se še spomnite, ko je Slovenija v devetdesetih letih prejšnjega stoletja dobila svojo valuto, tolar? Ali se tudi spomnite, kakšni so bili takrat videti tisti lepi bankovci? In ali se spomnite, kdo je bil tisti možak z značilnim klobukom, ki je – povsem upravičeno – imel čast krasiti bankovec za 500 tolarjev?

Takšen bankovec imam doma na steni, v steklu in okvirju. Saj človek menda na steno običajno obeser portreter svojih idolor, mar ne?

Jože Plečnik. Eden številnih osuppljivih arhitektov, ki so delovali v Evropi na začetku 20. stoletja. In z njemu lastnim slogom, ki ga ni lahko opisati – preprosto ga je treba opazovati.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja sem v Ljubljani preživel nekaj daljših obdobij, prej sem mesto obiskoval le na krajših enodnevnik izletih. In v tednik in mesecih, ko sem se resnično počutil kot Ljubljančan in se sprehajal po mestnik ulicah, sem kmalu ugotovil, kako drugačna bi bila današnja Ljubljana brez Plečnikovih del.

Tromostovje in tržnice so tisto, kar večina ljudi vidi, ko se sprehaja po Ljubljanici. Obe deli sta vsekakor vredni ogleda, tudi glede samih detajlov. Toda Plečnikove sledi je mogoče najti tudi na številnik drugih mestih v Ljubljani in njeni okolici. Nekako so razpršene po vsej Sloveniji. Enako velja za grad Hradšchin v Pragi. Pa tudi na Dunaju, v mestu, ki je bilo v Plečnikovi mladosti tudi prestolnica dvojne monarhije, katere del je bila tudi današnja Slovenija, in v mestu, kjer se je, tako kot številni drugi mladi arhitekti, šolal pri pozneje slavnem Ottu Wagnerju.

Nekatera Plečnikova dela vsebujejo toliko prefinjenosti in detajlov, da jih ob prvem obisku človek skorajda ne more vsrkati vase. Ena takih stavb je cerkev Svetega Mihaela na Barju, ki jo najdemo v Črni vasi nedaleč od Ljubljane. Je neverjetna stvaritev že sama po sebi in še bolj neverjetna, če pomislimo, da gre za cerkev. Zunanost bi lahko bila del gradu ali mestnega obzidja, notranost pa mi je popolnoma vzela dih. Seveda je bilo v njej vse, kar bi pričakovali v katoliški cerkveni sobi, hkrati pa sem imel občutek, da sem na krovu ladje, zgrajene iz najbolj masivnega lesa. Obisk te zgradbe toplo priporočam. (Op. uredništva: To delo je že krasilo naslovnico našega glasila)

Če se znajdete v Ljubljani in želite izvedeti kaj več o človeku, ki je vse to ustvaril, ter si ogledati, kako je živel, zapustite prenatrpane kavarne ob Ljubljani in se sprehodite po soseskah v Krakovem in vzdolž Gradaščice, pritoku Ljubljanice, ter naprej v mestni predel Trnovo.

Četrto Krakovo je že sama po sebi majhen dragulj, vreden ogleda, z ozkimi ulicami, nizkimi hišami in bujnimi vrtovi. In miru, ki vlada tukaj, ni niti najmanj mar za turistični vrvež, ki smo ga pustili za seboj le nekaj sto metrov prej. V teh soseskah so nekoč živeli ribiči in njihove družine, še dolgo v sodobnejšem času pa so tu pridelovali veliko zelenjave, ki so jo prodajali na osrednji ljubljanski tržnici (Tržnica). Še vedno lahko vidite urejene solatne gredice in pisane nasade rož.

Oglejte si tudi tlakovana pobočja ob obali Gradaščice s širokimi stopnicami, na katerih so ženske v sosiski prale gospodinjski tekstil. Če domnevate, da je tudi te plaže oblikoval Plečnik, ste pravilno uganili.

Nato prečkajte Gradaščico po Trnovskem mostu, ki je seveda tudi ena njegovih stvaritev. Sprehodite se še nekaj sto metrov mimo veličastne cerkve v podaljšku mostu in tam, na Krunovi ulici, se boste znašli pred hišo, ki si jo je Plečnik oblikoval sam, danes pa je zaslužen dopolnjena z muzejskim delom, ki prikazuje njegovo življenje in delo. In tam se lahko seznanite tudi z idejami, ki niso bile nikoli uresničene.

V spremstvu vodiča se lahko sprehodite tudi po hiši, ki si jo je sam opremil. V kabinetu, zastekljeni zimski verandi in na zunanem vrtu pa lahko razmislite o prispevku Jožeta Plečnika k ljubljanski mestni krajini in o pomenu dobrih arhitektov z vizijo in domišljijo pri ustvarjanju prijetnih in lepih mestnih okolij, v katerih živimo.

Zato dragi Jože - tvoj petstotak bo še naprej okras na steni mojih idolov.

RECEPTI – RECEPT

Kycklingfiléer med svampfyllning och dragonsås (www.recept.se)

Portioner: 4 st, tid: 60 min

Svampfylld och ostig kycklingfilé som serveras med vårens gröna sparris och en lätt sylrig dragonsås. Gillar du säs, gör dubbel sats.

Ingredienser

600 g kycklingbröstfiléer
150 g champinjoner
2 vitlöksklyftor
2 msk olivolja
salt och peppar
2 msk hackad persilja
1½ dl riven västerbottensost
280 g bacon

Smörslungade grönsaker

600 g färskpotatis
250 g grön sparris
250 g späda morötter
85 g babyspenat
25 g smör

Dragonsås

2 dl crème fraiche
1 dl vatten
1 msk torkad dragon
1 msk kycklingfond
1 msk pressad citronsaft

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 175°.
2. Hacka champinjoner och skalad vitlök och fräs i 1 msk olja tills vätskan kokat in. Krydda med salt och peppar och låt svalna. Blanda i persilja och ost.
3. Skär en ficka i varje filé och fyll med svampröra. Linda baconskivor runt om kycklingen. Bryn kycklingen runt om i olja och tillaga klart i ugnen tills innertemperaturen är 70°.
4. Smörslungade grönsaker: Skrubba och koka potatisen nästan mjuk. Häll av vattnet och ånga den torr och dela stora potatisar.
5. Bryt av nedersta biten på sparrisen och dela den på mitten. Skrapa morötterna och dela tjocka på längden. Fräs morötter i smör ett par minuter. Lägg i potatis och sparris och fräs i ytterligare 5 minuter. Vänd i spenat och fräs den mjuk. Krydda med salt och peppar.
6. Dragonsås: Koka upp crème fraiche, vatten, dragon och fond i en kastrull och låt koka ihop i 10 minuter. Smaka av såsen med citronsaft, salt och peppar.
7. Skiva upp kycklingen och servera med smörslungade grönsaker och dragonsås.

Piščančji fileji z gobjim nadevom in pehtranovo omako (www.recept.se)

Porcije: 4, čas priprave: 60 min.

Piščančji fileji z gobjim nadevom in sirom, postreženi s spomladanskimi zelenimi šparglji in rahlo kislo pehtranovo omako. Če imate radi omako, naredite dvojno količino.

Sestavine:

600 g filejev piščančjih prsi
 150 g šampinjonov
 2 stroka česna
 2 žlici olivnega olja
 sol in poper
 2 žlici sesekljanega peteršilja
 1½ dl naribanega sira (npr. Västerbotten)
 280 g slanine

Zelenjava v maslu

600 g mladega krompirja
 250 g zelenih špargljev
 250 g mladega korenja
 85 g mlade špinače
 25 g masla

Pehtranova omaka

2 dl kisle smetane
 1 dl vode
 1 žlica posušenega pehtrana
 1 žlica piščančje jušne osnove

Postopek priprave:

1. Segrejte pečico na 175°.
2. Gobe in olupljen česen nasekljajte in jih prepražite na 1 žlici olja, dokler tekočina ne izpari. Začinite s soljo in poprom ter pustimo, da se ohladijo. Vmešajte peteršilj in sir.
3. V vsak file zarezite žepek in ga napolnite z gobjo mešanico. Okoli piščanca ovijte rezine slanine. Piščanca po obeh straneh popečemo na olju in do konca spečemo v pečici, dokler notranja temperatura ne doseže 70°.
4. Zelenjava na maslu: Krompir skrtačite in ga skuhamo, dokler se skorajda ne zmehča. Ocedite vodo in pustite, da se osuši, velike krompirje pa razdelite.
5. Odlomite spodnji del špargljev in jih prerežite na pol. Korenje olupite in ga po dolžini na debelo narežite. Korenje nekaj minut pražite na maslu. Dodajte krompir in šparglje ter jih pražite še 5 minut. Dodajte špinačo in jo pražite, dokler se ne zmehča. Začinite s soljo in poprom.
6. Pehtranova omaka: V ponvi zavrite kislo smetano, vodo, pehtran in jušno osnovo ter kuhajte 10 minut. Omako začinite z limoninim sokom, soljo in poprom.
7. Piščanca narežemo na rezine in postrežemo z masleno zelenjavo in pehtranovo omako.

Pisma bralcev**Det arktiska paradiset - Lofoten**

2 5 augusti 2023, då var det äntligen dags för en av resorna på min "bucketlist", *Lofoten*.

Bussen tog oss från Göteborg till Oslo där vi klev på flyget till Harstad-Narvik och efter ca 2 timmars bussfärd kom vi på kvällskvisten fram till centralorten i öriket Lofoten, Svolvær.

Vi hade kollat väderprognosen på YR innan avfärd och de lovade varmt och soligt men vi vet ju alla att prognoserna inte alltid stämmer så packningen innehöll kläder för alla väder.

När vi körde från flygplatsen välkomnades vi av klarblå himmel och ca 22 grader och jag vet att jag tänkte – kommer vi verkligen ha sådan tur med vädret under våra 5 dagar här?! Svaret är – ja!

Första kvällsmiddagen intogs direkt på hotellet och sedan tog vi en promenad i "staden" vilken avklarades relativt snabbt. Ett lagom utbud av restauranger och sportbutiker vilka var fullutrustade med mestadels hikingkläder, ryggsäckar, lusekoftor mm.

Eftersom vi åkt på en vandringsresa så var det samling varje morgon runt 08.30 för vidare färd till olika toppar.

Första vandringen var som en skön långpromenad i obeskrivlig natur och väder, jag var helt betagen. Leden gick runt en udde som låg vid foten av den 400 m höga toppen Mannen och vi var omringade av de fantastiska stränderna Haukland och Uttakleiv med dess vita sand och turkost vatten, överkligt att ta in färgerna och naturen då det likaväl kunde varit en strand i Söderhavet. Många, inklusive sambon, passade på att ta ett dopp i det 13 gradiga norska havet.

På väg från Leknes gjorde vi ett stopp på Lofotr Vikingamuseum. År 1983 upptäcktes på platsen fornlämningar från ett vikingahus daterat 500 år e Kr och här har de nu rekonstruerat hövdingehuset i full skala från Vikingatiden, 83x9 m. Väl värt ett besök.

Nästföljande dag var det så dags för resans mest utmanande vandring, upp till Tjeldbergtind. Inte så hög topp men likväl en utmaning då det var brant samt att solen gassade på. Här hade guiden informerat oss om att när

vi kommer till första ansatsen så fanns 2 vägar att välja bland ner till andra sidan berget, en lättare och en mer krävande. Men när vi väl kom upp till första stoppet så var det inte möjligt att välja väg utan alla var tvungna att ta sig ned för den mer krävande stupliknande stigen. Det blev svårt och besvärligt för ett antal personer men till slut så kom alla ner välbehållna. Viss kritik fick förstås guiderna. Men flertalet av dem som redan på förhand hade bestämt sig för att ta den lättare vägen tillbaka var riktigt stolta över sig själva. Utsikten över soldränkta Svolvaer och Kabelvåg var värd varenda svettdroppe och flåsande, obeskrivligt vackert.

Väl nere på plattan så började några av oss vandringen tillbaka till Svolvaer då bussen skulle dröja. När vi trötta och svettiga knatade in på hotellet var det en iskall öl som gällde på den soldränkta varma terrassen, detta var vi värda idag.

Dagen innan satt vi och pratade med en jättetrevlig norrman som gav oss tipset att prova den lokalt tillrättade fisken Boknafisk, på restaurang Bör-sen Spiseri och självklart följde vi lokalbons råd. Och vilken måltid, jag åt den

godaste hälleflundran till dags dato och Ingemar tog boknafisk, torsk som hängt på tork i ca 5 mån. men efter blötläggning några dagar före tillredning smakar den superb.

Nästa följande 2 heldagarna bestod av lättare vandringar. Bl a gick vi längs gamla Lofotsvägen som användes innan Rörvikskartunneln var klar på 70-talet och längs bergssidan på Ytresand, beläget i södra delen av Lofoten. Och förstås en utsikt att minnas, över Lofotsväggen, vita sandstränder, branta fjäll och turkost öppet hav.

Vi hann även med en båttur till Trollfjorden och på vägen dit såg vi mängder med havsörn när båtbesättningen stannade till och matade dem, en mäktig syn.

Självklart blev det även ett besök på Magic Ice, isbaren med skulpturer och en bardisk av is. Öppet året runt med en temp på -5 grader.

Lofoten består av 5 huvudöar som alla är förbundna med broar. På en av öarna har de anlagt en golfbana som måste vara en dröm för en golfare. För att inte tala om den mest spektakulära fotbollsplanen, som omsluts av holmar, skär och havet på alla sidor i fiskeorten Henningsvaer på Norra Polcirkeln.

Lofoten är en aningens högre beläget än Kiruna och den största inkomstkällan här är förstås skreifisket. Skreien, nordnorges torsk, fiskas vintertid och

hängs upp på torkställningar utomhus under ca 3 månader vintertid. Den milda och salta havsluften är det perfekta klimatet för torr fisk och snön skyddar mot insekter och bakterier.

Att torka fisk är troligen det äldsta sättet att konservera mat och fisken kan förvaras i flera år. Att tillaga den tar dock tid, den måste blötläggas i flera dagar.

Två länder man exporterar mest torkad fisk till är Nigeria och Italien. Under Biafra-kriget på 60-talet flögs torr fisken in som nödmat och man har fortsatt att importera den torkade fisken.

Resan var verkligen helt fantastisk på alla sätt. Naturen, branta fjäll, kritvita stränder, turkost vatten, tur med vädret ja helt enkelt obeskrivligt vackert. Norge kan skatta sig lyckligt med sin natur.

Undrar ni ifall det verkligen är så vackert som man sett på foton och tv, så är svaret ja.

Har ni en önskan och möjlighet att åka till Nordnorge så är mitt råd – gör det!

Marianne Ratajc
Slovenski Dom, Göteborg

V uredništvo smo prejeli pismo prijaznega gospoda Kragelj (iz Štor v Sloveniji).

Pisma ne bomo objavili, saj je v njem veliko osebnih podatkov.

Vam pa vseeno pošiljamo lepe pozdrave in hvala, ker ste se obrnili na nas.

Hvala, da ste nam zaupali košček svojega življenja (v dobrem in slabem) in predvsem hvala za vaše pozdrave za nas vse, ki živimo tukaj na Švedskem. Jih z veseljem prenašamo naprej vsem tistim, ki berejo naše glasilo in vas zagotovo poznajo.

Namignemo lahko tudi, da g. Zvone vedno drži svojo besedo in bo zagotovo prišel do vas na repo s krompirjem, ocvirki ter kranjsko klobaso. :)

Hvala vam in tudi vam vse dobro v letu, ki je pred nami.

Uredništvo Slovenskega glasila na Švedskem

Hur jag uppfattar mod

Vi var nygifta och bodde i en stad med 8 000 invånare. Där fanns ett järnbruk med 3 000 arbetare. Jag arbetade som kontorist.

Min man som avslutade yrkesskolan arbetade i verkstan som maskinsmed. Han hade ett svårt, hett och tungt arbete.

I Jugoslavien var det problem med trångboddhet. Nästan alla nygifta par var tvungna att bo med föräldrarna. Vi hade tur, vi bodde för oss själva i ett litet rum men vi var inte nöjda. Vi ville flytta utomlands.

Tillfället dök upp när våra bekanta som jobbade i Sverige kom på semester. Min man bestämde sig för att åka med dem för att först se om vi kunde tänka oss att bo där. Han reste iväg.

Tänk! Vilket väntande, vilken spänning och vad skulle han säga? Hur upplevde han Sverige? Tusentals frågor snurrade i mitt huvud nästan dag och natt.

En sen kväll hördes hans steg upp för trappen. Dörren öppnades. Där stod han med en ny, grå tröja. Hans ansikte lyste och ögonen skrattade glatt. Dit ska vi! sa han.

Denna natt sov vi inte mycket. Vi pratade, drömde och planerade samtidigt hur vi ska göra. Allt verkade så enkelt. I Sverige fanns det gott om arbeten och bra löner.

Vi lämnade in begäran om utresetillstånd. Efter detta följde dagar utan dröm och fantasi. Allvaret tog över våra tankar.

Känslor som rädsla och bekymmer svävade genom oss. Hur ska vi ordna med allt praktiskt? Lösgöra oss från allt, föräldrar, syskon och vänner?

Mormor och farfar hade en fin relation med vår lilla flicka, deras första barnbarn. Det sprängde inom mig, att ta henne ifrån dem samtidigt som jag inte skulle vilja resa utan henne.

Efterföljande dagarna var obeskrivliga, ibland ville jag ångra mig men min make var stark, bestämd och ville komma iväg.

Utresetillståndet kom och en kall novemberdag åkte han iväg, nu fanns det ingen återvändo.

Jag reste efter honom 3 månader senare. För detta steg i mitt liv behövde jag allt mod som fanns inom mig. En annan, mycket annorlunda verklighet har nu börjat. (februari 1969)

Resa till det okända landet 1969

Vi har bestämt oss för att flytta till ett annat land. Ett land som heter Sverige. Sverige – ett minne från skoltiderna, en bild med bara snö och is.

Min man åkte före oss och min dotter och jag skulle resa senare.

Han längtade efter oss. Vi började förbereda vår resa för att komma iväg. Uppsägningstiden gick ut. Dagarna började snurra som en karusell. Jag städade, packade och det svåraste var att ta farväl av mina nära och kära, jag väntade med det in i det sista.

Vintern började med full kraft. Naturen var betäckt med en jämn, vit snö. Under natten före vår resa kom det ytterligare snö. På radion varnades det för farligheter i trafiken. Tåget var försenat och ingen tidtabell stämde. Rädslan darrade inom mig, jag kände faror som jag var tvungen att bemöta.

Far följde med oss till stationen. Hand i hand drog vi en kälke med väskor. Längst upp satt vår lilla flicka som då var tre år gammal. Hennes ögon lysta av förväntan över att hon snart skulle få träffa sin pappa. Hon var lycklig, omedveten om livets överraskningar.

Jag kände mig så matt i benen när vi gick upp för backen till järnvägsstationen. Far var så ledsen. Tårar trillade ned för hans kinder, tårar han inte

försökte gömma. Han kramade mig och höll mig tätt intill sig. Tåget åkte iväg sakta och dundrandes. Plötsligt stannade vi och allt blev tyst.

Undrandes lutade vi oss genom fönstret. Vi såg stora snövallar som hindrade tåget till att fortsätta. Mina tankar började snurra. Där satt jag, med en flickunge och det här var bara början på min långa resa. Efter två timmar av väntan kom hjälp. Vilken lättnad!

I Klagenfurt hittade jag snabbt tåget till München-Hamburg. När vi redan satt där, blev jag nervös. Jag frågade flera gånger om detta var rätt tåg, tåget till München. När tåget drog iväg blev jag så förvirrad och höll på att bli hysterisk, jag trodde att tåget rörde sig baklänges.

Branka, vår dotter, var snäll. Under natten hade jag henne på tågets bänk, med min kapp som hennes täcke. Jag satt där tyst och kände mig liten.

Tidigt på morgonen väckte konduktören oss. Han skrek med gäll röst "Hamburg, Hamburg". Vi steg av. Det går inte att beskriva känslorna jag hade, känslor som växlade. Allt var så enormt stort. Jag nåddes av besynnerlig oro och ensamhet. Hur ska jag hitta tåget till Köpenhamn?

En äldre dam såg undrandes på mig och det lilla knytet bredvid mig. Hon frågade mig på tyska: "Vart ska du?" "Köpenhamn," svarade jag.

Hon tog mina två väskor. Branka och jag följde efter utan frågor. Vi gick snabbt igenom en labyrinth av trappor och korridorer. Vi kom i tid. Vilken snäll tant! Henne glömmer jag aldrig.

På eftermiddagen klev vi av i Köpenhamn. Där fick vi vänta i 5 timmar för att få förbindelse till Göteborg. Jag blev förvånad för att bagaget omhändertogs av bärare. Hur kan de veta med vilket tåg vi ska fortsätta resa med? Tålmod, det ordnar sig, lugnade jag mig med.

Branka blev hungrig och trött. Vi gick in på en restaurang och beställde soppa. En äldre gråhårig kypare kom med den.

Vad ska vi göra nu? Vi gick ut på stan och tittade nyfiket på allt främmande runt oss. Vi kom till en liten affär/konditori.

Det doftade så gott. Jag beställde en bakelse. Det fanns ett bord med stolar. Vi satte oss ner och började äta. Men då kom servitrisen och sa på danska att vi inte kan sitta där och äta. Folk stirrade på oss och jag kände hur rodnaden steg upp för kinderna.

När servitrisen såg hur förtvivlad jag blev, visade hon med handen att vi fick stanna och äta. Detta var min första otrevliga upplevelse i utlandet.

Tiden gick å sakta. Minuterna kändes som timmar. Vi drog oss tillbaka till stationen. Perrongen var under tak. Bänkar stod placerade överallt. Människor rörde sig som myror i en myrstack. Vi satte oss på en bänk. Det kändes så kallt. Branka kröp upp i mitt knä och jag kramade henne och höll henne tätt intill mig.

När jag satt där, kom ensamheten över mig ännu en gång. Så många människor som strömmade förbi men jag kände mig övergiven av alla på jorden. Det värkte i bröstet. Tårarna trängdes och började sakta trilla nedför kinderna. Maktlösheten tog överhand. Plötsligt stannade en man framför oss. Jag kände igen honom, det var ju han, mannen som serverade oss soppa! Han tog i mig och hjälpte mig med Branka. Vi gick lite längre bort och han öppnade en dörr. Värmen omslingrade oss. Rummet var fullt av människor. Kyparen förstod att vi frös där ute och inte visste att det fanns varma väntrum.

En oändlig tacksamhet och värme strömmar inom mig än i dag när jag tänker på denna omtänksamma servitör.

Modet kom tillbaka när jag satt där i värmen och lyssnade på olika röster och språk. I februari år 1969 kl. 23.00 kom vi till Sverige. Tåget stannade och Branka sprang och skrek "pappa, pappa"!

Vi var tillsammans igen. Vårt liv hade nu bara börjat i det okända landet, ett land med nya upplevelser och överraskningar och vi gick det till mötes med en tro på framtiden.

Margareta Berglez

Slovensko društvo France Prešeren, Göteborg

Zgodovinski feljton – zgodba izseljenke

... Nadaljevanje iz prejšnjih števil.*

Ze kar prve tedne so Nemci začeli izseljevati ljudi iz Gorenjske. Skozi Ljubljano so vozili vlaki polni obupanih potnikov, največkrat v živinskih vagonih. Ljudje, ki so se mudili na postaji v Ljubljani, so pripovedovali, kako so ljudje jokali – na poti v koncentracijska taborišča. Iz Maribora in spodnje Štajerske so jih prve čase pošiljali precej na Hrvaško in v Srbijo.

V dobro Srbom se mora šteti, da so te ljudi zelo lepo sprejeli z besedami: "Vi ste naši bratje." Zato še danes po toliko letih obstaja prijateljstvo med nekaterimi takrat izseljenimi Slovenci in prijatelji v Srbiji.

Tudi moj rojstni kraj so zasedli Nemci. Moj oče in moje sestre so se znašli v Nemčiji in jaz v Italiji. Če si hotel prekorati mejo, si moral imeti vizum in potni list. Govorilo se je, da so jih tudi v teh krajih mnogo zaprli in izselili in bila sem v skrbeh. Na svoje pismo domov nisem dobila nobenega odgovora. Počasi je pošta le začela delovati in dobila sem obvestilo, da so za zdaj še vsi doma. A mnoge druge, med njimi tudi naše sorodnike, so odpeljali v zloglasna koncentracijska taborišča.

Tudi komunisti so kmalu začeli svojo morilsko ofenzivo. Največ so bile to nedolžne žrtve. Na odprti cesti je bil umorjen pater Erhard, profesor teologije – če se prav spominjam imena. Ban dr. Natlačen je bil ustreljen v stanovanju. Morilci so prišli s šopkom cvetja – med cvetjem je bilo skrito orožje. Teh dveh umorov se najbolj spominjam, bilo pa jih je nešteto. Italijani so zopet aretirali nedolžne, vzeli so talce in postrelili včasih kakih dvajset mladih ljudi.

V jeseni 1942 sem pri italijanskih oblasteh zaprosila za potni list in vizum. Hotela sem se preseliti v Celje, kakšnih 75 km od Ljubljane. V Celju sta stanovala moja sestra in njen mož in mislila sem si, da od tam ne bo težko priti v Gornji Grad.

Računala sem tudi na to, da se bom tu naučila nemščine, ker kot sem vedela, so bili ljudje na Štajerskem primorani govoriti samo nemško. V Ljubljani sem bila pri nemško govorečih, a so z menoj govorili slovensko, jaz si

pa nisem upala govoriti, ker sem se bala, da bom izgovarjala vse narobe. In res sem v Celju v pol leta začela govoriti nemško, ne brezhibno, ampak tekoče. Često sem slišala besede: "Sie sprechen gut deutsch." Tako je bilo za tiste, ki nismo imeli priložnosti iti v višje šole.

Pozno v jeseni 1942, ko sem prišla v Celje, ki se je zdaj imenovalo Cilli, je bil moj edini brat vpoklican v nemško vojsko. Lahko si je misliti občutke ljudi. Tuja vojska okupira deželo, potem pa pobere še mlade fante za svoje roparske namene. Danes se mi zdi, da je moj brat s svojimi osemnajstimi leti bil še otrok. Spominjam se, da smo ga pospremili na vlak. Bila je skupina mladih fantov, ki so peli neko staro vojaško pesem, ki je govorila o slovesu od svojih dragih. Nekdo je rekel: "Nekaj jih gotovo ne bo več nazaj."

V poletju 1943 je prišel na dopust, od tu pa na rusko fronto. Že v jeseni 1943 je naš oče dobil obvestilo, da je pogrešan. Vse nadaljnje poizvedovanje je bilo zaman – nismo ga več videli. Moje sestre še hranijo zadnja pisma od njega.

Za našega očeta je postalo to trajna bolečina. Sestra mi je pripovedovala, kako je bilo, ko je bil brat doma na dopustu. Prišli so partizani in so ga hoteli vzeti s seboj. To niso bili tuji fantje, ampak poznani iz okolice, ki so že dezertirali iz nemške armade. Toda oče, ki se je bal, da bi zaradi tega domače deportirali v koncentracijska taborišča, je začel jokati. Kot mi je sestra rekla, Nemci leta 1943 tega niso več delali. Ko so ti fantje videli, kako je oče bil obupan, so odšli. Pozneje se je tega silno kesal, ker je menil, da če bi bil pri partizanih, je le več upanja, da bi živ ostal. Bolj verjetno kot nekje pri Kremenchugu v Rusiji, od koder se ni več vrnil.

Enkrat v decembru 1942 sem zopet lahko obiskala svoje domače v Gornjem Gradu in vsi smo bili srečni, da smo se zopet videli. Najmlajša sestra je še hodila v šolo, kjer so sedaj govorili samo nemško. Prve dni je prijokala domov in očetu se je zelo smilila. Ker je naš oče kar dobro znal nemško, ji je zdaj pomagal. In mala sestra se je hitro naučila in je zdaj za hrbtno učiteljev posnemala njihovo govorjenje in delala teater, da smo se ji vsi smejali.

O svoji službi med vojno v Celju ne bom veliko pripovedovala. Vsako delo, tako tudi delo v gospodinjstvu, je bilo urejevano in kontrolirano od okupacijskih oblasti. Na "Arbeitsamtu" so bile večinoma ženske, fanatične pripadnice Hitlerjevega režima.

Najprej sem bila dodeljena neki stari dami, ki je bila fanatično za Hitlerja in je nasprotovala Slovincem kljub temu, da je vse življenje prebila v

Sloveniji. Začela me je sumiti, da nisem bila preveč navdušena za nemški rajh in me je tožila pri mlajših sorodnikih, ki so bili na visokih mestih. Spominjam se, kako je nekoč pripovedovala, da bodo tisti, ki po novem ukazu do 31. marca 1943 ne bodo znali nemščine, deportirani. Dvignila je desno nogo, udarila ob tla, kar se je dalo, in zakričala: "So ist recht!"

Vesela sem bila, da sem prišla stran od nje, k neki družini, kjer je bil gospod mestni vrtnar, zadolžen za park Celje. Gospa pa je imela cvetličarno. Prodajala je tudi nagrobne vence in je tudi tu imela nameščeno neko žensko, ki je delala vence. On je bil Slovenec, ona pa doma nekje iz Wiener Neustadta in vsa navdušena nad Hitlerjem. Hčerka je delala na magistratu, kot smo takrat rekli. Sin Adolf je obiskoval še šolo. Bil je zelo ponosen, da je imel isto ime kot Führer, in je bil čisto fanatično navdušen nad nemškim rajhom. Ko je gospa prišla domov, je dvignila desnico in pozdravila "Heil Hitler!". Kakor že, bilo je treba z volkovi tuliti. Mi, ki smo v svojih dušah nosili mržnjo do sistema, smo se naučili, da smo mrmrali "Heutler". Kmalu sem vedela, da gospod V. ni bil nič kaj navdušen za "tisočletni rajh", in da pred drugimi moram biti previdna.

Takrat so Angleži in Američani začeli bombardirati nemška mesta in govorilo se je o strahotah te vojne. Fant mi je nekoč rekel: "Jaz hočem biti pilot in bom metal bombe na London!" Nobene misli o tem, da so Nemci začeli bombardirati London. Kot sem ob koncu vojne zvedela, se je kot osemnajstletnik pridružil v Berlinu "Jugendsturmtuppen" in tam tudi padel. Hčerka si je pridobila sovražnike med prijatelji v službi in postala tudi ona žrtev maščevanja. Zelo si je želela, bi bilo vojne konec, da bi se potem poročila. V tistih časih ni bilo treba več, kot da te je nekdo zatožil, da si nekaj napačnega rekel in že si dobil smrtno obsodbo. Kolikor vem, je on preživel, njej so pa rekli, da naj izgine iz države – kot vem, se je preselila v Avstrijo. Toda izgubiti oba otroka, na katera je bila zelo navezana, je moral biti zanjo strašen udarec. Zakon ni bil srečen in če sta se pozneje našla, o tem ne vem ničesar.

Iz tistih časov se spominjam dogodka, ki še danes budi smeh v meni. Takrat še ni vsaka družina imela radia, in gospa V. je vedela, da bo Hitler govoril. Povabila je druge stanovalce v hiši, da so prišli poslušat k nam. Jaz sem čas porabila za to, da sem krpala nogavice, ne zase, temveč za gospodično Judith. Poslušali smo Hitlerjevo rjojenje, in ko se je za tem pela nemška himna, smo seveda vsi naredili kot gospa V. – dvignili desnico, kot Hitlerjev pozdrav,

četudi je to bilo popolnoma zasebno stanovanje. Videla sem, da je neka gospa imela solze v očeh. Da je ona tako ganjena, sem si mislila, nisem vedela, da je tudi ona tako fanatična. Pozneje je povedala, da ji je šlo neznansko na smeh, in ker je ta smeh s silo zadrževala, so ji prišle solze v oči.

Še enkrat sem bila prestavljena. Zdaj sem prišla k neki vdovi s štirimi otroki. Bili so tihi nasprotniki Hitlerja. Ona je delala pri prodaji časopisov.

Bil je julij 1944 in jaz sem prala v Savinji, ki je takrat bila še čista. Gospa je pritekla k meni in mi napol zašepetala: "Bil je atentat na Hitlerja." "Ali je mrtev?" sem skoraj zavpila. "Tiho, tiho," mi je rekla, "samo ranjen je." Jaz pa: "Tudi ga hudič čuva!"

Vem, da se ne sme nikomur želeti smrt, a vsi smo vedeli, da dokler bo on na površju, bo vojna vsak dan zahtevala na tisoče žrtev.

V poletju 1944 sva se s sestro s kolesi peljali v Gornji Grad. Bilo je, kakor da bi tu že vladal drug režim. Gozdovi naokrog so bili skrivališče partizanov, ki pa se javno še niso pokazali. Moje sestre so imele nekaj stika z nekaterimi poznanimi, ki so ob večerih prihajali na svoje domove. Bilo je čisto drugačno vzdušje kot v Celju. Prvič sem slišala pesem "Počiva jezero v tihoti" in moram reči, da sta mi besedilo in melodija segla v dušo. Takrat sem celo jaz začutila nekaj romantičnega v tem vzdušju, nihče ni takrat govoril o komunizmu.

V jeseni 1944 so partizani zasedli Zgornjo Savinjsko dolino in z njo Gornji Grad. Nihče ni vedel, kako se bo to razvijalo. Nemške oblasti so jih zaenkrat pustile na miru. Na neki način sem bila v službi zelo nezadovoljna, velikokrat sem morala delati dolgo v noč. Storila sem nekaj, česar nisem storila ne prej in ne pozneje. Ko jih neko nedeljo ni bilo doma, sem pobrala svoje stvari in se odpeljala z vlakom do postaje Šmartno ob Paki. Pustila sem pismo, da ne pridem nazaj.

**Op. ur.: Nadaljevanje sledi v naslednji številki Slovenskega glasila.*

Nekaj misli ob koncu – Avslutningsvis lite tankar

Vår, vår, härliga vår!

Enligt mig, går vi in i den absolut bästa tiden på året! Kalla mornar som byts av med en starkare vårsol som värmer och väcker marken som legat i träda under den kalla vintern.

Påskan närmar sig med stora steg, liksom sommaren och ledigheten. Jag hör många som satsar allt på semestern, har höga förväntningar på ledig tid tillsammans med nära och kära. Jag var likadan. Men jag har tänkt om och det vill jag även uppmuntra er till att göra.

Njut av det där lilla extra i vardagen som ni förgyller ert liv med, det efterlängtrade biobesöket, spabadet mitt i veckan eller varför inte bara en härlig kopp kaffe i lä på en parkbänk ute i vårsolen!

Vi hoppas att ni får en härlig vår och en skön påskledighet! /Suzana, redaktionen

Slovensko GLASILO – Slovenska BLADET

Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza / Slovenska riksförbundet i Sverige
Box 145, 731 23 Köping
www.slovenskazvezanavedskem.com

Predsednik / Ordförande: Alojz Macuh; slovenska.riksforbundet@gmail.com

Telefonska številka: +46 (0) 736003092

NASLOVI – ADRESSER

KLUB KULTURE SLOVENIJA

Preds: Karli Zunko
c/o Karli Zunko,
Norra Torggatan 17, 640
30 Hälleforsnäs
slovensko.drustvo@gmail.com

IVAN CANKAR

Preds. Ivan Zbasnik, 035- 21 12 94
Meteorvägen 17, 302 35 Halmstad
il.zbasnik@bahnhof.se

SD SIMON GREGORČIČ

Preds. Alojz Macuh,
Scheelegatan 7, 731 32 Köping
aa.macuh@gmail.com
<http://antonbreznik.wixsite.com/simon>

KD SLOVENIJA

Preds. Miran Rampre,
073-384 08 23

SLOVENSKI DOM

Kontakt: Marjana Ratajč
Tel.: 0707-960001
Parkgatan 14, 411 38 Göteborg
marrat68@hotmail.com

VELEPOSLANIŠTVO

Republike Slovenije
Amaliegade 6, 2. Floor
1256 Köpenhamn, Danmark
Tel: 0045 33 73 01 20, 0045 33 73 01 22
sloembassy.copenhagen@gov.si

SKD FRANCE PREŠEREN

Preds. Lado Lomšek, 031-46 26 87
c/o Lomšek
Stora björn 33, 415 16 Göteborg
ladolomsek2@gmail.com

SD PLANIKA

Preds. Rudolf Belec, 040-21 80 48
Mobilni telefon: 0709-535401
V:a Hindbyvägen 18, 214 58 Malmö
kontakt@planika.se
www.planika.se

SD STOCKHOLM

Preds. Rok Ogrin
Slovenska föreningen i Stockholm
c/o Rok Ogrin
Grindtorpsvägen 41 lgh 2001;
183 49 Täby
slovdrustvo.stockholm@gmail.com
<http://slovenskodrustvostockholm.weebly.com/>

PEVSKO DRUŠTVO ORFEUM

Preds. Danni Stražar
c/o Bencek-Budja
Nattljusgården 28 B, 261 72 Häljarp
orfeum.slosve@gmail.com

SLOVENSKA KATOLIŠKA MISIJA

Parkgatan 14, 411 38 Göteborg
Zvonko Podvinski, 0708278757
zvone.podvinski@rkc.si

